

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ID 4906

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	071 Облік і оподаткування (бакалавр)	Назва освітньої програми	Діджитал-облік та консалтинг (2024)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. інформаційної діяльності та соціальних наук (ІС)

Викладач/викладачі

Гумен Юрій Євгенович, канд. іст. наук, доцент, доцент кафедри, [профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	<p>Формування у студентів необхідних знань, навичок та ставлень, пов'язаних з ефективною (поінформованою, компетентною) демократичною взаємодією громадян у суспільстві.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни: надати студентам цілісну систему знань про історію та концептуальні засади демократичного урядування, права людини, громадську участь; сформувати вміння знаходити та критично аналізувати інформацію, ефективно взаємодіяти з людьми різних поглядів та переконань; сформувати розуміння важливості громадської участі у демократичній державі; сформувати у студентів готовність долучатися до вирішення суспільних проблем та навчити використовувати для цього інструменти громадської участі, доступні в Україні.</p>
Формат курсу	Змішаний – курс, що передбачає проведення лекцій, практичних робіт, консультацій для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в електронному навчальному курсі системи A-Tutor, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання.
Компетентності ОП	<p>ЗК03 Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК04 Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК05 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК07 Здатність бути критичним та самокритичним.</p> <p>ЗК11 Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК12 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК14 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК16 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.</p>
Програмні результати навчання з ОП	<p>За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання:</p> <p>ПР17 Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватись етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.</p> <p>ПР21 Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.</p> <p>ПР22 Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>
Обсяг курсу	<p>Очна (денна) форма здобуття освіти:</p> <p>Кількість кредитів ECTS — 3; лекції — 16 год.; практичні заняття — 16 год.; самостійна робота — 58 год.;</p> <p>Заочна форма здобуття освіти:</p> <p>Кількість кредитів ECTS — 3; лекції — 6 год.; практичні заняття — 4 год.; самостійна робота — 80 год.;</p>
Ознаки курсу	Рік навчання — 2; семестр — 3; Вибіркова дисципліна; кількість модулів — 2;
Форма контролю	<p>Поточний контроль: Опитування, доповіді, дискусії, написання есе, тестування.</p> <p>Підсумковий контроль: залік</p>

Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ» значно підвищиться, якщо студент добре володіє фактологічною базою шкільних курсів з суспільствознавчих предметів та добре освоїв університетський курс "Історія та культура України" .

Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення

Технічні засоби для демонстрування результатів навчання (ноутбук, проектор). Пакет програмних продуктів Microsoft Office.

Лекційний курс	Годин	
	ОФЗО	ЗФЗО
<p>Тема 1. Теоретичні засади основи демократичного урядування</p> <p>Природний стан та суспільний договір. Концепція та походження влади. Філософські засади демократичного урядування (Дж.Локк, Т.Гоббс, Ж.-Ж.Руссо). Концепція розумного егоїзму. Створення та еволюція демократії. Роль довіри між владою та громадянами у демократичному суспільстві. Поняття «суспільство». Формування суспільства та держави-нації. Характер відносин особистості та держави. Конкуруючі інтереси особистості та держави, які можуть призвести до конфлікту; як їх вирішити та чи варто віддавати перевагу інтересам держави чи особи. Якими є переваги та проблеми, пов'язані з природним станом, для людини та суспільства. Роль державної влади в умовах демократії: забезпечення безпеки та порядку, захист приватної власності та прав людини, захист вразливих верств населення, забезпечення економічного добробуту. Підходи до визначення зобов'язань держави перед громадянами.</p>	2	0,5
<p>Тема 2. Принципи демократії</p> <p>Принципи демократії (громадська участь, рівність, політична толерантність, підзвітність, прозорість, регулярні чесні та вільні вибори, економічна свобода, протидія зловживанню службовими повноваженнями, визнання результатів виборів, права людини, багатопартійні системи, верховенство права, правове закріплення прав людини). Сучасна демократія.</p>	2	0,5
<p>Тема 3. Права людини. Механізми захисту прав людини.</p> <p>Сутність та природа прав людини. Еволюція прав людини. Покоління прав людини. Індивідуальні та колективні права. Сутність громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав людини. Зобов'язання держави щодо прав людини: поважати, захищати, втілювати. Негативні та позитивні права. Дискусія щодо того, чи може обмеження прав людини бути виправданим. Гідність, свобода, рівність, толерантність, демократія та справедливість як основа розуміння прав людини. Еволюція прав людини на українських землях.</p> <p>Формування Організації Об'єднаних Націй. Основні документи в галузі захисту прав людини: Загальна декларація прав людини, Європейська Конвенція з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Системи захисту прав людини: універсальна та регіональні. Європейський суд з прав людини. Національні механізми захисту прав людини: дієве законодавство, правоохоронні органи, судова система, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, громадські організації. Особливості захисту прав вразливих верств населення. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Конвенція про права дитини, Рамкова конвенція про захист національних меншин, Конвенція про права осіб з інвалідністю. Захист прав людини під час воєнних дій.</p>	2	1
<p>Тема 4. Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна. Система демократії в Україні та механізм її реалізації</p> <p>Теорія конституціоналізму (Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є), конституція та її роль у державі. Поділ влади та політичні режими. Форми правління: президентська, парламентська, змішана. Загрози демократії (популізм, авторитаризм та тоталітаризм, низький рівень залученості громадян, тощо) та підтримка її сталого розвитку. Україна та конституціоналізм. Розвиток конституціоналізму на українських землях (Руська правда, Литовські Статути, Конституція Пилипа Орлика, Універсали Української Народної Республіки, Конституції СРСР, Конституція України та етапи її трансформації). Поділ влади в Україні. Суверенітет народу як засадничий принцип української Конституції.</p> <p>Законодавча, виконавча та судова влада в Україні, Президент України. Державна влада та місцеве самоврядування. Система стримувань і противаг. Адміністративно-територіальний поділ держави. Адміністративно-територіальний поділ України. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їхні функції. Роль виборів у демократії. Політичні партії та формування партійної системи в</p>	2	1

Тема 5. Характеристики громадянського суспільства. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у Східній Європі	2	0,5
Тема 6. Виклики для громадянського суспільства. Громадянськість та демократія	2	0,5
Тема 7. Що таке «хороший» громадянин?	2	0,5
Тема 8. Активне громадянське населення	2	1
	РАЗОМ:	16 4

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції:

- Демократія та українське врядування;
- Участь громадян;
- Міжнародні конвенції та пакти про права людини;
- Політична реклама;
- Медіаграмотність;
- Рух «Солідарність»;
- Україна та «Революція на граніті».

Навчально-методичне забезпечення:

1. Дистанційний курс Демократія: від теорії до практики (ID4906)

1. Берроуз Г. Демократія: від теорії до практики. Посібник для студентів. Київ, 2019. 100 с.

Рекомендована література

Базова:

1. Правові механізми взаємодії держави і громадянського суспільства в Україні: історичний досвід і виклики сучасності: наукова записка / [Горбатенко В.П. (кер. авт. кол.), Кресіна І.О., Кукуруз О.В., Тимошук В.П., Стрельцова О.В., Матвійчук Л.О.]. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2013. 82 с.

2. Розвиток форм безпосередньої демократії в Україні: аналіз доцільності та перспектив застосування: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2019. 65 с.

3. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні: шлях протягом 30-ти років та ключові аспекти 2021 року: аналітична доповідь. Київ: НІСД, 2021. 112 с.

4. Про стан розвитку громадянського суспільства України в 2021 році та його зміни на початку 2022 року. Київ: НІСД, 2022. 46 с.

5. Степаненко В. Громадянське суспільство в Україні. «Помаранчева» стадія становлення // Віче. 2005. №2. С.49-55.

6. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини. Київ: Основа, 2017. 44 с.

7. Цвих В. Громадянське суспільство. Навч.-методичний посібник / В. Цвих, О. Горбняк, В. Кобильник. Кам'янець-Подільський: Абетка-Світ, 2009. 111 с.

Допоміжна:

1. Гумен Ю. Гібридність російської православної церкви як загроза національної безпеки України. Спроба історичного аналізу. Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки» 20-21 квітня 2023 р. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А.2023.—С. 60-63.

2. Гумен Ю. Приватний сектор як елемент національної безпеки. Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки». 21-22 квітня 2022 р. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А..2022, С. 72-75.

3. Гумен Ю., Гринчишин В.С. Проблеми та досвід органів влади у вирішенні урбоекоекологічних проблем Західного регіону України в 1960-1990 рр. Матеріали I Міжнародної наукової конференції «Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки» (до 35-их роковин аварії на Чорнобильській АЕС) 22-23 квітня 2021 р. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А.2021. С. 69-71.

4. Гумен Ю., Джага П. Сучасна філософія соціальної науки і соціальна філософія. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Філософські виміри техніки», 1-2 грудня 2022 року. Тернопіль: ТНТУ, 2022. 16-18. Гумен Ю. Гібридність та гібридизація російської православної церкви: спроба історичного аналізу. Матеріали круглого столу – дискусії «Релігійний чинник та його використання у гібридній війні», 18 листопада 2022 р.. Упоряд. А.А. Криськов, М.Я.Блавіцький. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А.,2022. С. 21-25.

5. Гумен Ю., Майброта А. Економічні аспекти наукового прогресу. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Філософські виміри техніки», 1-2 грудня 2022 р. Тернопіль: ТНТУ, 2022. 65-67.

6. Tonge J. Does Citizenship Education Make Young People Better-Engaged Citizens? / J. Tonge, A. Mycock, B. Jeffery. Political Studies. 2012. №60. P. 578-602.

7. Weigle M. Civil Society in Reforming Communist Regimes: The Logic of Emergence / M. Weigle, J. Butterfield. Comparative Politics 25. 1992. №1. P. 1-23.

Інформаційні ресурси:

10. Сторінка курсу в A-Tutor, ID:4906. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>

11. Постанова КМУ «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», 06.08.2014, № 385. Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/247566248>

12. Закон України «Про співробітництво територіальних громад», 17.06.2014, №1508-VII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

13. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014, № 333-р. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

14. Закон України «Про засади державної регіональної політики», 05.02.2015, №156-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

15. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», 05.02.2015, №157-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

16. Портал відкритих даних. Режим доступу: [https:// data.gov.ua/dataset? res_format=XLS&tags=%D0%BF%D1%80%D0%BE](https://data.gov.ua/dataset?res_format=XLS&tags=%D0%BF%D1%80%D0%BE)
17. <http://www.nbu.gov.ua> – офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Вернадського
18. <http://www.lib.com.ua> – офіційний сайт Електронної бібліотеки
19. IREX. Protect Yourself from the Flood of Information. IREX, Academy of Ukrainian Press, StopFake. Режим доступу до ресурсу: <https://www.irex.org/sites/default/files/pdf/citizen-media-literacy-project-trainer-manual.pdf>
20. The U.S. Declaration of Independence 1776. Режим доступу до ресурсу: <https://www.archives.gov/founding-docs/declaration-transcript>.
21. What is International Humanitarian Law? International Red Cross. 2004. Режим доступу до ресурсу: https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf.
22. Whipps H. What is the Magna Carta? Heather Whipps. 2012. Режим доступу до ресурсу: <https://www.livescience.com/2458-magna-carta-changed-world.html>.

Політики курсу

Політика контролю

Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль.

Політика щодо консультування

Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі ІС. Консультування передбачено як очно ,так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.

Політика щодо перескладання

Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання екзамену відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.

Політика щодо академічної доброчесності

При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.

Політика щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Одна третя від суми балів, набраних здобувачем впродовж семестру	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
15	20		20	20		25	
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів		
Тема 1	Практичне заняття №1	5	Тема 5	Практичне заняття №5	5		
Тема 2	Практичне заняття №2	5	Тема 6	Практичне заняття №6	5		
Тема 3	Практичне заняття №3	5	Тема 7	Практичне заняття №7	5		
Тема 4	Практичне заняття №4	5	Тема 8	Практичне заняття №8	5		

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність

Шкала ECTS

Оцінка за національною шкалою

90-100

A

Відмінно

82-89

B

Добре

75-81

C

Добре

67-74

D

Задовільно

60-66

E

Задовільно

35-59

FX

Незадовільно з можливістю повторного складання

1-34

F

Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Затверджено рішенням кафедри ІС, протокол №1 від «30» серпня 2024 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми канд. екон. наук, доцент кафедри ОА

Тетяна КОРОЛЮК